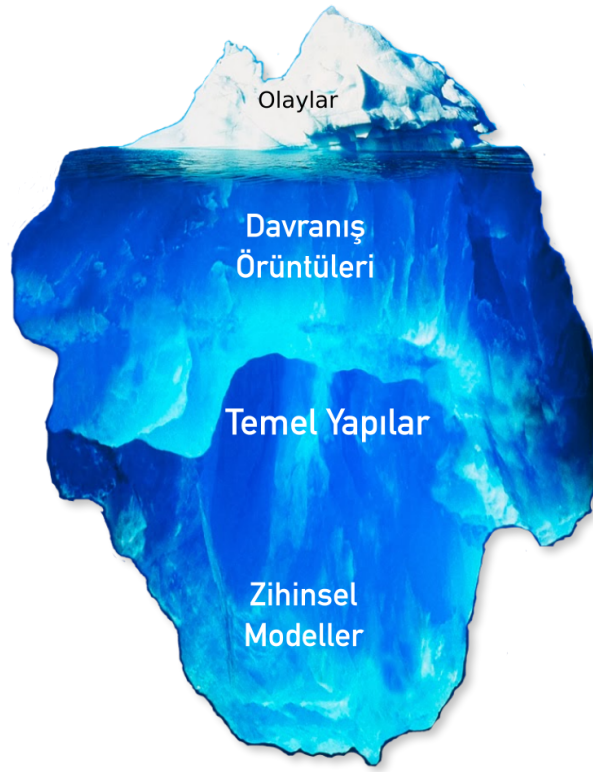

Sistem Düşüncesi Araçları¹

Emre Göktepe

Çevremizde olanları bir buzdağına benzetebiliriz. Duyu organlarımız sadece şimdi olanları algılayabilir. Olayları algılarız. Ancak olaylar, buzdağının suyun üzerindeki bölümüdür. Sistem Düşüncesi, suyun altını görmeye yönelik araçlar içerir.

Şekil 1: Buz dağı görseli

Derinlere inmeye başladığımızda ilk karşılaştığımız, Zaman Boyunca Davranış grafikleridir. Bu derinlikte, olaylar artık tek tek görünmez. Değişkenin oluşturduğu bir eğilim görünür. Değişimin “davranışı” görünür (azalıyor, artıyor, dengede, dalgalanıyor, önce hızlı sonra yavaş gibi)

Daha derinlerde bu değişimin nedenleri vardır. Grafiği çizilen değişken “neden” böyle davranıyor? İki temel araç kullanılır: stok / akış haritaları ve nedensel döngüler.

¹ Eğitimde Sistem Düşüncesi Haber Bültenin 7. sayısında (Mart 2015) yayımlanmıştır.

Değişen “şey” bir stok, bir seviye, bir birikimdir. Seviyeleri akışlar değiştirir. Giren akış, çıkandan fazla olursa seviye artar, az olursa azalır, aynı olursa değişmez. Değişimi anlamak için, akışlara, akışların nedenlerine, birbirleri ile olan ilişkilerine odaklanmak gerekir. Nedensel Döngüler bu ilişkilerden en belirleyici olan ilişki biçimini görselleştirir: geri beslemeleri. Geri besleme, sonucun nedenin nedeni haline gelmesidir.

En derinde de Zihinsel Modellerimiz vardır: inançlarımız, değerlerimiz, davranış alışkanlıklarımız. Çıkarım Merdiveni bu konuda kullanılabilecek görsel bir araçtır. En basit hali ile, algıdan davranışa giden yolun görselleştirilmesidir.

Sistem Düşüncesi, tüm bu ilişkilerin farkına varmamıza ve bütünsel düşünmememize yardım eder.